

**MINISTERSTWO ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

**Pomoc dla małych gospodarstw rolnych w Polsce
w nowej perspektywie finansowej 2014-2020**

Warszawa, sierpień 2013 rok.

I. Wstęp

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, prowadzone są aktualnie prace nad mechanizmami pomocy finansowej dla rolnictwa i wsi ze środków budżetu Wspólnej Polityki Rolnej na nową perspektywę finansową. Jednym z istotnych problemów w Polsce wymagającym rozwiązania (m.in. za pomocą środków unijnych) jest poprawa struktury agrarnej i stworzenie ogółowi gospodarstw rolnych możliwości rozwoju i pozyskiwania wyższych dochodów.

W Polsce jest około 1,5 mln gospodarstw rolnych o powierzchni większej niż 1ha, w tym 1,36 mln gospodarstw korzystających z dopłat bezpośrednich. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w naszym kraju wynosi 11,2 ha. Około 862 tys. gospodarstw dysponuje powierzchnią gruntów mniejszą niż 5 ha. Ponad połowa polskich gospodarstw rolnych (56% ogółu gospodarstw) osiąga rocznie wartość produkcji rolniczej niższą niż 4 tys. euro (do około 16 tys. zł). Produkcję o wartości większej niż 8 tys. euro (około 32 tys. zł) osiąga tylko co czwarte gospodarstwo rolne (26 % ogółu gospodarstw).

Rozwój małych gospodarstw w Polsce będzie zależał głównie od wzrostu przychodów z gospodarstwa. W znacznej części gospodarstw rolnych jest ogromny potencjał rozwojowy. W małych gospodarstwach istnieją możliwości wzrostu produkcji rolnej, a zwłaszcza produkcji zwierzęcej, warzyw, owoców, produkcji prowadzonej metodami ekologicznymi. Duża część gospodarstw ma możliwość poprawy agrotechniki (dawek nawożenia, metod ochrony roślin, zabiegów plonotwórczych, np. wymiany nasion itp.). Gospodarstwa te mają także szanse w pozyskiwaniu dodatkowych dochodów poprzez świadczenie dodatkowych usług lub drobną działalność wytwórczą.

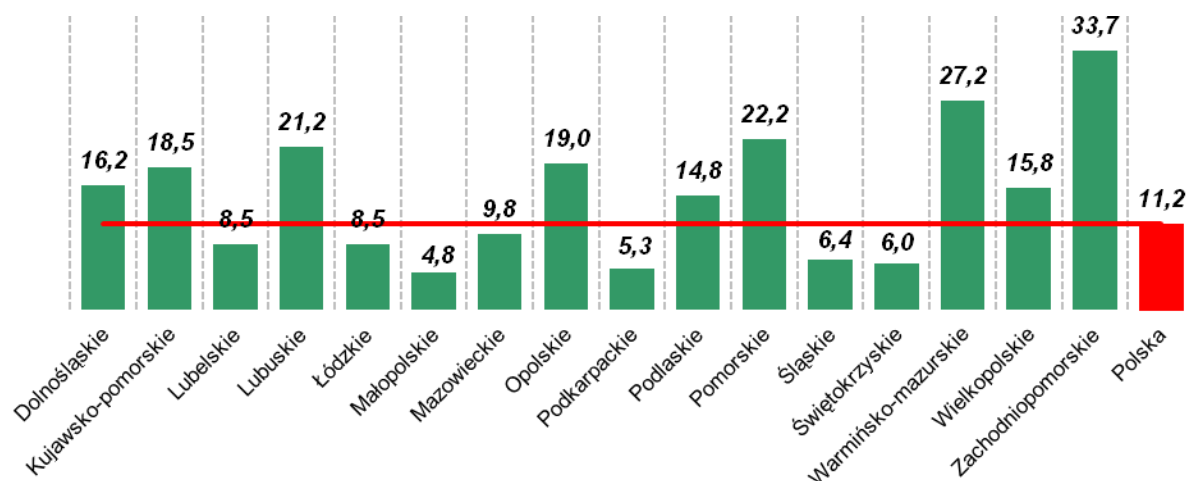
Zatem konieczne są specjalne mechanizmy wsparcia małych gospodarstw, które będą zachętą do rozwoju tych gospodarstw i poprawią ich dochodowość.

Jednocześnie należy wspierać reorientację zawodową ludności rolniczej w celu podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej oraz udzielanie pomocy w tworzeniu miejsc pracy w różnych pozarolniczych dziedzinach działalności gospodarczej. Oprócz bezpośredniej pomocy finansowej małym gospodarstwom, konieczne jest też wsparcie działań edukacyjnych i systemu doradztwa rolniczego.

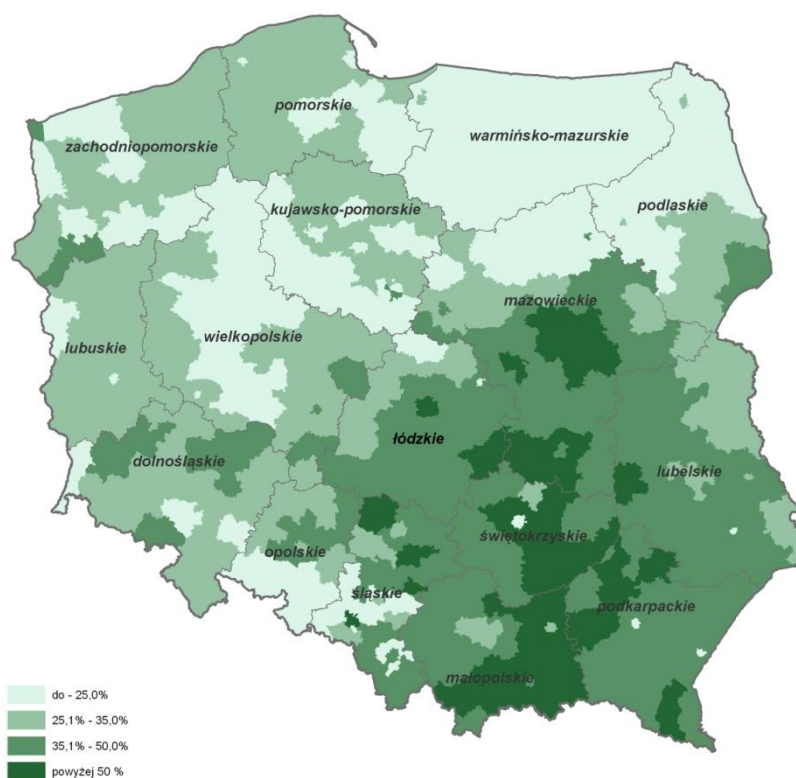
Wsparcie rozwojowe małych gospodarstw jest w interesie całego społeczeństwa, bowiem pełne wykorzystanie potencjału rolniczego, zwłaszcza siły roboczej, gruntów rolnych i obiektów inwentarskich jest jednym z podstawowych warunków samowystarczalności żywnościowej kraju.

Na pytanie „*jakie gospodarstwo rolne jest gospodarstwem małym?*” nie ma prostej odpowiedzi, gdyż nie tylko powierzchnia gruntów decyduje o wielkości gospodarstwa. Trwa dyskusja jak zdefiniować „małe gospodarstwo rolne”. Na tym etapie prac proponuje się założenie, że małym jest to gospodarstwo, które osiąga „standardową produkcję” w wysokości od 2 tys. euro do 15 tys. euro (roczna produkcja rolna sprzedana z gospodarstwa w wysokości od 8 tys. zł do 60 tys. zł).

Cechą szczególną polskiego rolnictwa jest duże regionalne zróżnicowanie struktury agrarnej, co pokazują dwa poniżej zamieszczone rysunki.

Przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa rolnego w ha.

Udział gospodarstw rolnych z grupy obszarowej 1 do 5 ha w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych.

Planując instrumenty pomocy finansowej w nowej perspektywie finansowej należy mieć na uwadze duże zróżnicowanie regionalne rolnictwa w Polsce. Dlatego MRiRW

przewiduje większy wpływ samorządów województwa na dobór mechanizmów pomocowych i ustalenie kryteriów wyboru projektów w poszczególnych regionach.

Obecnie Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotowuje się propozycje form pomocy finansowej dla rolnictwa i wsi z udziałem środków budżetu Wspólnej Polityki Rolnej, przeznaczonych dla Polski na lata 2014 – 2020. Pomoc ta będzie ujęta w:

- Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014 – 2020)
- oraz systemie wsparcia bezpośredniego (płatności bezpośrednie).

Ponadto w ramach funduszy Polityki Spójności (EFRR¹, EFS²) planuje się także działania mające na celu rozwój przedsiębiorczości, edukację zawodową oraz rozbudowę infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich.

W dalszej części opracowania zostaną przedstawione mechanizmy wsparcia finansowego dla małych gospodarstw rolnych planowane w nowej perspektywie w ramach poszczególnych funduszy WPR³.

II. Propozycje wsparcia małych gospodarstw rolnych w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 – 2020

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w projekcie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 zaproponowało instrumenty pomocy finansowej - działania, których beneficjentami mogą być rolnicy prowadzący gospodarstwa rolne o niewielkim potencjale produkcyjnym i niskich dochodach z działalności rolniczej.

Są to działania:

1. Restrukturyzacja małych gospodarstw;
2. Modernizacja gospodarstw rolnych;
3. Premia na rozpoczęcie działalności pozarolniczej;
4. Rolnictwo ekologiczne;
5. Program rolnośrodowiskowo-klimatyczny;
6. Tworzenie grup producentów rolnych;
7. Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych;
8. Doradztwo;
9. Transfer wiedzy i innowacji;
10. Podejście LEADER.

1. Działanie „Restrukturyzacja małych gospodarstw”

Przewiduje się dofinansowywanie projektów restrukturyzujących małe gospodarstwa

¹ EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

² EFS – Europejski Fundusz Społeczny

³ WPR – Wspólna Polityka Rolna

rolne. Projekty takie będą miały na celu rozwój produkcji rolnej w gospodarstwie i powinny przyczynić się do wzrostu dochodów z tych gospodarstw.

Pomoc będzie skierowana do rolników (osób fizycznych) posiadaczy gospodarstw rolnych, w których prowadzona jest działalność rolnicza w zakresie produkcji roślinnej albo zwierzęcej.

Planuje się, że o pomoc będą mogli ubiegać się rolnicy posiadający gospodarstwa o tzw. wielkości ekonomicznej w przedziale 2 tys. - 15 tys. euro⁴. Rolnik ubiegając się o pomoc powinien przedstawić plan rozwoju gospodarstwa. W okresie realizacji tego planu powinna wzrosnąć wielkość ekonomiczna gospodarstwa do poziomu co najmniej 15 tys. euro, przy czym wzrost ten musi wynieść co najmniej 20% wartości wyjściowej.

Pomoc będzie udzielana w postaci premii – maksymalna wysokość premii to 60 000 zł. Premia będzie wypłacana w dwóch ratach (I rata w wysokości 80% kwoty pomocy, druga rata w wysokości 20% kwoty pomocy). Warunkiem wypłaty drugiej raty będzie realizacja założeń biznesplanu. Wydatkowanie I raty premii będzie musiało być udokumentowane wydatkami poniesionymi na inwestycje w gospodarstwie.

2. Działanie „Modernizacja gospodarstw rolnych”

Małe gospodarstwa będą mogły skorzystać ze wsparcia w ramach tego działania wówczas, gdy będą podejmowały wspólne inwestycje, na przykład przez dwóch lub więcej rolników. Inwestycje te powinny poprawić dochodowość każdego z gospodarstw i przyczynić się do wzrostu ich konkurencyjności.

O pomoc będą mogli ubiegać się rolnicy (grupa rolników), którzy:

- posiadają gospodarstwa rolne o łącznej wielkości ekonomicznej w przedziale 15 tys.- 100 tys. euro (w przypadku grupy, wymagana wielkość ekonomiczna będzie ustalona przez sumowanie wielkości ekonomicznej gospodarstw, gospodarstwo każdego z rolników powinno mieć co najmniej wielkość ekonomiczną 2 tys. euro),
- poprawią ogólne wyniki gospodarstwa rolnego, wyrażone wzrostem wartości dodanej brutto w gospodarstwie, co najmniej o 20 % w odniesieniu do roku bazowego w okresie 5 lat od dnia przyznania pomocy.

W ramach działania będą finansowane projekty inwestycyjne, w tym dotyczące:

- budynków inwentarskich wynikające z konieczności dostosowania gospodarstw prowadzących produkcję mleka do planowanego zniesienia kwotowania produkcji mleka
lub
- produkcji bydła mięsnego;
- produkcji prosiąt;
- przechowalnictwa produktów rolnych pochodzących z gospodarstwa (m.in. zboża, owoce, warzywa);

⁴ Zgodnie z wytycznymi KE wielkość ekonomiczna gospodarstwa mierzona będzie jednostką o nazwie Standardowa Produkcja (SO). SO zastąpi stosowaną dotychczas jednostkę o nazwie ESU.

- plantacji wieloletnich;
- produkcji ekologicznej lub produkcji integrowanej.

Wspierane będą także projekty mające na celu poprawę jakości produktu lub zwiększenie wartości dodanej produktu, w tym poprzez przygotowanie produktu do sprzedaży.

Planowana wysokość pomocy (zwrot części kosztów kwalifikowanych) nie będzie mogła przekroczyć:

- 500 000 zł – w przypadku budowy lub modernizacji budynków inwentarskich łącznie z ich wyposażeniem w zakresie niezbędnym do produkcji;
- 200 000 zł - w przypadku pozostałych projektów inwestycyjnych w gospodarstwach rolnych.

3. Działanie „Premia na rozpoczęcie działalności pozarolniczej”

Pomoc ta adresowana będzie do rolników, członków gospodarstw wiejskich, ubezpieczonych w systemie ubezpieczeń społecznych KRUS, którzy decydują się na podjęcie działalności pozarolniczej. Pomoc będzie wypłacana w formie premii – do 100 tys. zł, co najmniej w dwóch ratach w okresie maksymalnie pięciu lat.

Zakłada się, że pomoc będzie mogła być przyznana, jeżeli:

- miejsce prowadzenia działalności będzie znajdować się na obszarze wiejskim;
- operacja będzie realizowana poza obszarem miast;
- zaplanowane zostanie utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy w przeliczeniu średniorocznym (również samozatrudnienie);

Pomoc będzie mogła być przyznana beneficjentowi tylko jeden raz w okresie realizacji Programu.

Jednym z warunków przyznania pomocy będzie przedłożenie biznesplanu.

Wypłacenie ostatniej raty uzależnione będzie od prawidłowej realizacji biznesplanu.

4. Działanie „Rolnictwo ekologiczne”

Produkcja żywności ekologicznej jest szansą dla wielu małych gospodarstw rolnych, posiadających „wolne” zasoby własnej siły roboczej. W zakresie działania *Rolnictwo ekologiczne* planuje się udzielenie wsparcia wyłącznie do określonej powierzchni upraw rolniczych, warzywnych, zielarskich, sadowniczych. Uzyskanie wsparcia będzie możliwe pod warunkiem prowadzenia w całym gospodarstwie produkcji metodami ekologicznymi.

Wysokość płatności dla poszczególnych rodzajów produkcji ekologicznej zostanie ustalona na podstawie analizy kosztów produkcji.

Przewiduje się następujące pakiety ekologiczne:

- Uprawy rolnicze;
- Uprawy warzywne;
- Uprawy zielarskie;
- Uprawy sadownicze i jagodowe, w tym ekstensywne;
- Uprawy paszowe.

Planuje się degresywność pomocy (zmniejszanie wysokości płatności), np. :

- 100% stawki podstawowej - za powierzchnie od 0,1 ha do 10 ha (uprawy warzywne, sadownicze, zielarskie);
- 50% stawki podstawowej - za powierzchnie od 10,1 ha do 20 ha (uprawy

warzywne).

5. Działanie „program rolnośrodowiskowo-klimatyczny

Działanie *Program rolnośrodowiskowo-klimatyczny* będzie ukierunkowane na zachowanie i ochronę cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, a także ochronę różnorodności krajobrazu, ochronę zagrożonych zasobów genetycznych roślin i zwierząt, zrównoważone gospodarowanie nawozami i środkami ochrony roślin oraz działania przyczyniające się do ochrony gleb i wód.

W ramach programu rolnośrodowiskowo-klimatycznego wspierane będą praktyki rolnicze sprzyjające zachowaniu bioróżnorodności, krajobrazu oraz walorów środowiska naturalnego, w szczególności jakości gleb i wód.

Planowane są płatności w ramach 7 pakietów rolnośrodowiskowo-klimatycznych. W ramach każdego pakietu znajdują się warianty rolnośrodowiskowo-klimatyczne, które zawierają zestawy zadań, wykraczających poza obowiązujące podstawowe wymagania i które nie pokrywają się z innymi instrumentami Wspólnej Polityki Rolnej. Przewiduje się następujące pakiety rolnośrodowiskowe:

- Rolnictwo zrównoważone;
- Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000;
- Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000;
- Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie;
- Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie;
- Ochrona gleb i wód;
- Strefy buforowe i miedze śródpolne.

Płatność rolnośrodowiskowo-klimatyczna będzie przyznawana rolnikowi na okres 5 lat. Będzie wypłacana jest w formie zryczałtowanej i będzie stanowić rekompensatę utraconego dochodu, dodatkowych poniesionych kosztów w związku z realizacją szczególnych zobowiązań.

Planuje się degresywność pomocy (zmniejszanie wysokości płatności): 100% płatności – za powierzchnię od 0,1 ha do 10 ha i 50% płatności za powierzchnię do 20 ha.

6. Działanie „Tworzenie grup producentów”

Wsparcie w ramach tego działania ma przyczyniać się do konsolidacji producentów, zarówno poziomej jak i pionowej, skutkując skracaniem łańcuchów dostaw, poprzez eliminację pośredników. Zwiększona zostaje przez to opłacalność produkcji, a także wzrastają dochody producentów, co pozwala na zapewnienie producentom bardziej stabilnej pozycji na rynku. Jest to oferta szczególnie interesująca dla mniejszych gospodarstw. Zrzeszanie się producentów umożliwi dostarczanie na rynek dużych, jednolitych partii towaru, przy jednoczesnym zapewnieniu dbałości o jego jakość.

Pomoc ma charakter ryczałtu udzielanego grupom producentów (w tym grupom producentów owoców i warzyw), w pierwszych 5 latach ich funkcjonowania od dnia uznania i wpisania grupy do rejestru prowadzonego przez marszałka województwa, na podstawie jej planu operacyjnego.

Wsparcie stanowić będzie procentowy ryczałt od wartości przychodów netto grupy

ze sprzedaży produktów lub grupy produktów, wytworzonych w gospodarstwach rolnych jej członków w poszczególnych latach i sprzedanych do odbiorców nie będących członkami grupy.

Wsparcie dla grup będzie mogło zostać wydatkowane zgodnie z celami wsparcia udzielanego grupom producentów, a z pomocy grupa będzie mogła skorzystać tylko raz w okresie swojej działalności.

Procentowa stawka pomocy może wynosić maksymalnie 10% w pierwszym roku działalności i będzie zmniejszała się w kolejnych latach wsparcia.

Jednocześnie, maksymalna, możliwa do uzyskania roczna kwota wsparcia dla grupy producentów będzie wynosić 100 000 euro w każdym roku pięcioletniego okresu pomocy.

7. Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych

Jednym ze sposobów zwiększania dochodowości gospodarstw rolnych jest produkcja surowców i żywności o podwyższonej jakości, zgodnie z wymaganiami systemów jakościowych. Systemami takimi są na przykład:

- system chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych;
- system gwarantowanych tradycyjnych specjalności;
- produkcja ekologiczna;
- integrowana produkcja roślin;
- system „*Jakość Tradycja*”⁵;
- system jakości wołowiny QMP.

Pomoc finansowa w ramach tego działania będzie udzielana rolnikom lub grupom rolników w formie rocznych płatności motywujących do produkcji rolnej zgodnie z uznanymi systemami jakości żywności.

Płatności będą przyznawane rolnikom przez okres do 5 lat. Wsparcie ograniczone jest do maksymalnej kwoty 3 000 euro na gospodarstwo i na rok.

8. Działanie „Doradztwo”

Wsparcie w ramach tego działania będzie miało na celu poprawę efektywności gospodarczej gospodarstw rolnych, a także zwiększenie przyjazności środowiskowej tych gospodarstw oraz ich odporności na zmianę klimatu.

Beneficjentem wsparcia będzie dostawca usług doradczych, natomiast bezpośrednim korzystającym z usługi doradczej będzie rolnik lub grupa producentów rolnych. Korzystanie ze wsparcia doradczego świadczonego w ramach tego działania będzie nieodpłatne.

Rolnicy lub grupy producentów rolnych objęci będą kompleksową pomocą doradczą, której zakres powinien być powiązany z co najmniej jednym unijnym priorytetem rozwoju obszarów wiejskich.

Usługi doradcze dla rolników lub grup producentów rolnych będą mogły obejmować również inne zagadnienia związane z ekonomicznymi, rolniczymi i środowiskowymi

⁵ Szczegółowy opis systemów jakości znajduje się w projekcie PROW 2014 -2020.

wynikami gospodarstwa rolnego (np. opracowanie biznesplanu, rentowność ekonomiczna, zarządzanie ryzykiem, strategie adaptacji do zmian klimatu i łagodzenia ich skutków, techniki produkcyjne).

9. Działanie „Transfer wiedzy i innowacji”

Rolnicy prowadzący gospodarstwa rolne, w tym również małe, będą mogli skorzystać ze wsparcia szkoleniowego w celu podniesienia kwalifikacji zawodowych dla ułatwienia im rozwoju prowadzonych gospodarstw, obejmującego zarówno kwestie organizacji produkcji rolniczej i leśnej, wykorzystywania innowacyjnych rozwiązań w zakresie rolnictwa i leśnictwa oraz w zakresie szeroko pojętego środowiska.

Wiedza i zdobyte informacje przyczynić się mogą do zwiększenia konkurencyjności gospodarstw rolnych i leśnych oraz poprawy efektywności gospodarowania zasobami (w tym środowiska naturalnego).

Beneficjentem wsparcia będzie dostawca szkolenia lub innych usług transferu wiedzy, natomiast ostatecznymi odbiorcami tego działania będą osoby działające w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym. Udział tych osób w różnego rodzaju formach szkoleń odbywać się będzie na zasadzie dobrowolności, a korzystanie z oferowanych form transferu wiedzy będzie bezpłatne.

10. Podejście LEADER

Poddziałanie „Rozwój przedsiębiorczości”

Pomoc ta będzie wspierała rozwój działalności pozarolniczej i zatrudnienie na obszarach wiejskich.

Działanie adresowane będzie do osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, prowadzących działalność gospodarczą na obszarach wiejskich, jako mikro- lub małe przedsiębiorstwo, przez co najmniej dwa lata przed złożeniem wniosku o przyznanie pomocy. Zakłada się, że warunek ten nie będzie dotyczył wnioskodawców ubiegających się o wsparcie na operacje z zakresu odnawialnych źródeł energii.

W ramach omawianego działania będą wspierane co do zasady operacje przyczyniające się do wzrostu zatrudnienia na obszarach wiejskich.

Pomoc będzie miała formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji. Udzielane w ramach omawianego działania wsparcie będzie miało charakter pomocy *de minimis*.

Poddziałanie „Przetwórstwo i marketing produktów rolnych, w tym inkubatory kuchenne⁶”

Pomoc będą mogli otrzymać mikroprzedsiębiorstwa oraz rolnicy deklarujący

⁶ Inkubator kuchenny to jest pomieszczenie wyposażone w urządzenia dużej gastronomii oraz chłodnię, w którym lokalni rolnicy oraz małe firmy przetwórstwa spożywczego mogą przetwarzać płody rolne, a następnie dostarczać je na rynek lokalny przy znacznym obniżeniu kosztów.

podjęcie działalności gospodarczej w tym zakresie. Premiowane będą m.in. projekty realizowane z wykorzystaniem lokalnych produktów rolnych lub sprzyjające tworzeniu miejsc pracy.

W przypadku inkubatorów kuchennych celem jest zapewnienie lokalnym producentom rolnym infrastruktury koniecznej do prowadzenie działalności przetwórczej spełniającej wszystkie standardy na zasadzie nieodpłatnego skorzystania lub wynajmu. Dodatkowo w ramach inkubatora kuchennego świadczone będą usługi doradcze (związane z zastosowaną technologią, marketingiem).

Pomoc będzie miała formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji.

Ponadto rolnicy posiadający małe gospodarstwa rolne będą mogli być beneficjentami innych działań w planowanych w PROW 2014 -2020, np.: „Płatności dla obszarów ONW”, „Zalesienie i tworzenie terenu zalesionego”, „Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich działań zapobiegawczych”.

III. Wsparcie małych gospodarstw rolnych w ramach systemu płatności bezpośrednich

W 2015 r., w ramach wsparcia bezpośredniego, posiadacze małych gospodarstw rolnych będą mogli skorzystać z dopłat bezpośrednich w nowym systemie nazywanym „płatności dla małych gospodarstw rolnych”.

System będzie dobrowolny, zarówno dla państw członkowskich, jak i rolników.

System ten zastąpi wszystkie pozostałe płatności realizowane w ramach podstawowego systemu płatności bezpośrednich. Płatności te będą miały formę ryczałtu. Naliczane zostaną poprzez zsumowanie wszystkich płatności, które mają zostać przyznane rolnikowi w danym roku. Maksymalna kwota płatności może wynieść do 1250 euro na gospodarstwo.

Rolnik może zadeklarować chęć uczestnictwa w systemie składając wniosek w terminie ustalonym przez państwo członkowskie, który nie może przypadać przed ostatnim dniem składania wniosku dotyczącego systemu płatności podstawowych i nie może być późniejszy niż do dnia 15 października 2015 r.

Rolnik, którzy skorzysta z tej formy płatności bezpośrednich będzie wyłączony z kontroli spełniania wymogów wzajemnej zgodności, a także z konieczności stosowania praktyk w zakresie zazielenienia.

Możliwe są dwie inne metody naliczania płatności dla małych gospodarstw: a) jako kwota nieprzekraczająca 25% średniej płatności krajowej na beneficjenta oraz b) jako kwota odpowiadająca średniej płatności, pomnożona przez liczbę odpowiadającą liczbie hektarów ale wynoszącą maksymalnie pięć.

Planuje się następujące kryteria kwalifikowalności do wsparcia:

- złożenie wniosku w określonym terminie;
- utrzymywanie przez okres pozostawania w systemie, przynajmniej liczby hektarów z pierwszego roku;

- posiadanie przynajmniej jednego hektara;

Szczegółowe zasady uczestnictwa rolników w systemie płatności dla małych gospodarstw zostaną ustalone przez MRiRW po przyjęciu przepisów unijnych określających zasady wypłat płatności bezpośrednich.

IV. Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich w ramach Polityki Spójności

Z myślą o małych gospodarstwach rolnych, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wspólnie z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej zabiega, aby w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) polityki spójności objąć współfinansowaniem reorientację zawodową rolników i członków ich rodzin w celu włączenia ukrytych zasobów pracy w rolnictwie do pozarolniczego rynku pracy. Wsparcie tego typu działań przyczyni się z jednej strony do ograniczenia wykluczenia społecznego mieszkańców wsi, z drugiej zaś strony przyspieszy zmiany strukturalne w rolnictwie i poprawę konkurencyjności polskiego sektora rolnego. Postulowana pomoc mogłaby być obsługiwana nie tylko przez urzędy pracy, ale także przez ośrodki doradztwa rolniczego. Przygotowywana przez oba resorty koncepcja zakłada osiągnięcie tego celu poprzez wspieranie:

- pośrednictwa pracy, badania kompetencji i umiejętności, szkoleń zawodowych dostosowanych do potrzeb pracodawców/ryнку pracy. Wsparcie dla rolników i członków ich rodzin prowadzone byłoby w oparciu o indywidualne plany reorientacji zawodowej, zgodnie z którymi końcowi beneficjenci będą kierowani na stosowne warsztaty i kursy bądź kontaktowani ze stosownymi instytucjami;
- samozatrudnienia, czyli rozpoczęcia działalności gospodarczej, przy czym pomoc ta miałaby być prowadzona kompleksowo, tj. w ramach pakietu usług (informacja i szkolenie, premie na start oraz doradztwo) lub częściowo (zgodnie z potrzebami beneficjenta – jedna z ww. usług).

Ostateczna forma wsparcia nie jest jeszcze przesądzona i zależy od decyzji poszczególnych samorządów wojewódzkich odnośnie kształtu RPO. Wsparcie na rzecz reorientacji zawodowej rolników może zatem przyjąć formę wydzielonego, osobnego działania w RPO, ale polegać będzie także na możliwości korzystania przez rolników i członków ich rodzin z wielu ogólnodostępnych działań dotyczących rynku pracy, włączenia społecznego czy edukacji.

Ponadto trwają uzgodnienia zarówno między ministerstwami, jak i regionami dotyczące umiejscowienia w polityce spójności innych istotnych z punktu widzenia wsi zadań. Uzgodnienia te dotyczą m.in. inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki wodnej, rozwoju przedsiębiorczości poprzez tworzenie nowych miejsc pracy na wsi, dostępności i jakości usług publicznych na obszarach wiejskich (m.in. zapewnienie dostępu do przedszkoli na obszarach wiejskich).

Omówione wyżej planowane formy pomocy finansowej dla małych gospodarstw rolnych w latach 2014 – 2020 są propozycjami Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Ostateczne zasady wsparcia rozwoju małych gospodarstw rolnych i rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich będą określone po zakończeniu konsultacji społecznych i po przyjęciu ich przez właściwe organy władzy państwowej oraz zatwierdzeniu przez Komisję Europejską.

Zachęcamy Czytelników niniejszego opracowania do zapoznania się ze wszystkim działaniami w projekcie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020. Projekt ten jest dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi: www.minrol.gov.pl